

ISSN 1392-4095

ACTA HISTORICA
UNIVERSITATIS KLAIPEDENSIS

XI

**KLAIPĖDOS
VISUOMENĖS IR MIESTO
STRUKTŪROS**

KLAIPĖDOS UNIVERSITETO
BALTIJOS REGIONO ISTORIJOS IR ARCHEOLOGIJOS INSTITUTAS
2005

Redakcijos kolegija:

prof. habil. dr. Vladas Žulkus (KU) – pirmininkas
dr. Silva Pocyte (KU)
doc. dr. Vygantas Vareikis (KU)
habil. dr. Alvydas Nikžentaitis (Lietuvos istorijos institutas)
dr. Vacys Vaivada (KU)
doc. dr. Ruth Leiserowitz (Humboldto universitetas, Berlynas, Vokietija)
doc. dr. Saulius Kaubrys (VU)

Sudarytojai:

Dr. Vacys Vaivada
Dainius Elertas

ISSN 1392-4095

© Klaipėdos universitetas, 2005

Klaipėdos universiteto leidykla

Acta Historica Universitatis Klaipedensis XI
Klaipėdos visuomenės ir miesto struktūros

Klaipėda, 2005

Redaktorė Roma Nikžentaitienė
Maketavo Karolis Saukantas

SL 1335. 2005 12 29. Apimtis 17,5 sąl. sp. l.
Klaipėdos universiteto leidykla, Herkaus Manto g. 84, LT-92294 Klaipėda
Tel. (8-46) 398 891, el. paštas: leidykla@ku.lt
Dauginta Klaipėdos universiteto leidykloje, Herkaus Manto g. 84, LT-92294 Klaipėda

Turinys

Sudarytojų žodis.....	5
KLAIPĖDA ISTORIJS KONTEKSTUOSE	7
<i>Marius Ščavinskas</i> . Kas, su kuo ir kaip lygintina lietuvių (Lietuvos valstybės) ir kitų baltų christianizacijoje.	7
<i>Stephen C. Rowell</i> . Aspects of Settlement in the Klaipėda District (Memelland) in the late-fifteenth and early-sixteenth centuries	22
<i>Mikelis Balčius</i> . Lietuvos uostamiesčių piniginės rinkos ypatumai XVI a.	35
<i>Nijolė Strakauskaitė</i> . Tautiniai santykiai Klaipėdos krašte XIX a. antrojoje pusėje – XX a. pirmojoje pusėje (Berlyno ir Oľštyno archyvų duomenimis)	41
VISUOMENĖS IR VALDŽIOS STRUKTŪROS	47
<i>Stephen C. Rowell</i> . Smulkios žinios iš XV amžiaus Klaipėdos (apie 1400–1525)	47
<i>Julius Žukas</i> . Jūrinių laivų statyba viduramžių Klaipėdoje (1252–1525 m.): prielaidos ir faktai.....	70
<i>Dainius Elertas</i> . 1642–1822 m. įstojusių į Klaipėdos pirklių gildiją sąrašas: statistika ir geografija	84
<i>Darius Barasa</i> . Klaipėdos miesto istorijos fragmentai H. Scheu atsiminimuose	107
<i>Vasilijus Safronovas</i> . Vykdomoji valdžia ir jos kadru politika Klaipėdos mieste 1945–1957 metais	113
URBANISTINĖ STRUKTŪRA	127
<i>Kęstutis Demereckas</i> . 1462 m. Tauralaukio dvaro riboženklis.....	127
<i>Vasilijus Safronovas</i> . Smeltės istorijos klausimai.....	132
<i>Dainius Elertas</i> . Odų gatvelė – Odų gatvelės priemiestis – Friedrichstadtas.....	146
<i>Daiva Filipavičiūtė</i> . Klaipėdos uostas XVIII amžiaus pabaigoje (iš Klaipėdos uosto istorijos).....	173
<i>Daiva Filipavičiūtė</i> . Kova su pustomu smėliu Kopgalio–Juodkrantės apylinkėse.....	177
<i>Kęstutis Demereckas</i> . Svijanė – seniausia Klaipėdos praeities liudytoja	184
RECENZIJOS	195
<i>Marius Ščavinskas</i> . Apie christianizaciją, europeizaciją ir medievistiką: N. Blomkvist, <i>The Discovery of the Baltic. The Reception of a Catholic World-System in the European North (AD 1075–1225)</i> , Leiden-Boston, 2005	195
<i>Daiva Filipavičiūtė</i> . Apie muziejus	202
<i>Marius Ščavinskas</i> . Klaipėdos istorija šimtmečio nuotoliu: J. Zembrickis, <i>Klaipėdos karališkojo Prūsijos jūrų ir prekybos miesto istorija</i> , Klaipėda, 2002, 272 p.....	204
PRO MEMORIA	209
<i>Rimantas Sliužinskas</i> . Dar kartą apie dr. Vytautą Armoną.....	209
AUTORIAI	215

SUDARYTOJŲ ŽODIS

Vis dažniau pasirodantys leidiniai, skirti Klaipėdos miesto ir krašto istorijai, šiuo metu formuoja optimistinę nuotaiką – gausėjant publikacijų turėtų augti tyrėjų gretos, didėti mokslinių projektų skaičius, o visa tai – gobti romantizuota susidomėjimo Klaipėdos krašto ir miesto praeitimi aura. Galima pripažinti, kad tam tikro pagrindo tokiai nuotaikai formuotis esama. Reikia atkreipti dėmesį į pokyčius, vykstančius Klaipėdos miesto ir krašto istorijos tyrimuose po Klaipėdos universiteto įsteigimo 1990 m. Ypatingas čia dirbusių ir dirbančių 1992 m. įsteigto Vakarų Lietuvos ir Prūsijos istorijos centro, o nuo 2003 m. – Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto (BRIAI) mokslo darbuotojų rūpestis miesto bei krašto istorija suaktyvino vangiai Lietuvoje besirutuliojusius regioninės istorijos tyrimus, suvienijo išsisklaidžiusias tyrinėtojų pajėgas ir ugdo naujas. Klaipėdos universiteto istorikai aktyviai rengia bei įgyvendina regiono praeities problemų tyrinėjimo projektus. Kaip savitą etapą reikėtų išskirti 2002 ir 2003 m. – iš pradžių Rusnėje, o vėliau Klaipėdoje surengtas mokslines konferencijas krašto ir miesto istorijos tematika. Jos suvienijo ne tik BRIAI darbuotojų, KU studentų istorikų, bet ir Klaipėdos miesto bei krašto muziejininkų, kraštotyrininkų, kitų miestų tyrinėtojų jėgas. Iš minėtų renginių išsiskiria „Mažieji Klaipėdos istorijos tyrimai“, kuriuos nuo pat pradžių remia Klaipėdos savivaldybės Etnokultūros centras. Kaip tik šios mokslinės konferencijos paskatino galvoti ir apie nuolatinius leidybos projektus. „Mažieji Klaipėdos istorijos tyrimai“ ir buvo skaitytojų dėmesiui pateikiamo leidinio projekto atspirties taškas.

Šio leidinio tematika neatsitiktinė. Klaipėdos miesto socialinių, administravimų ir urbanistikos tyrimų istoriografija nėra gausi. Kelios apibendrinančios vokiečių, lenkų ir lietuvių monografijos daugelį čia minėtų klausimų aptarė tik fragmentiškai. Nuosekliau buvo atskleista politinio gyvenimo ar makroekonomikos problematika. Esant tokiai padėčiai negalima išvengti kitų tyrinėjimų fragmentiškumo. Konferencijų rengėjai siekė tyrimus koncentruoti apie keletą jungiamųjų ašių. Formuojama mikro- ir makrotyrimų derinimo koncepcija leido sutelkti skirtingų interesų bei pajėgumų tyrinėtojus. Klaipėdos istorijos fenomenų bei tyrimų daugiabriauniškumas bandytas atskleisti ir šiame leidinyje. Chronologiškai tyrinėtojų dėmesį labiau kreipėme link mažiau ištirtų XV–XVIII a. realijų, kartu teikdami vietas ir erdvės mažiau tirtoms XIX ir XX a. problemoms.

Tikimės, kad leidinys pažadins susidomėjimą ir kitais Klaipėdos miesto istorijos reiškiniiais. Netolimoje ateityje ketiname supažindinti su Klaipėdos karo istorijos bei militarinio paveldo tyrimų problematika.

***Dr. Vacys Vaivada,
Dainius Elertas***